

TOLLETATEN

HØRINGSNOTAT

**Tilleggsavtale om forsvarssamarbeid
mellom Norge og USA av 16. april 2021 –
Forslag til endringer i tollforskriften og
merverdiavgiftsforskriften**

Innhold

1	Innledning	2
2	Bakgrunn.....	2
3	Personkretsen som omfattes av SDCA	3
4	Endringer i tollforskriften.....	4
4.1	Innledning.....	4
4.2	Endringer i tollforskriften kapittel 5 - tollfritak.....	5
4.2.1	Gjeldende rett.....	5
4.2.2	SDCA artikkel XVIII Import og eksport til offisiell bruk.....	6
4.2.3	Tolletatens vurdering.....	6
4.2.4	SDCA artikkel XIX nr.1 Import og eksport til personlig bruk.....	6
4.2.5	Tolletatens vurdering.....	6
4.2.6	SDCA artikkel XIX nr. 2 Særlig om videresalg av varer i Norge.....	7
4.2.7	Tolletatens vurdering.....	7
4.3	Endringer i tollforskriften kapittel 13 - tollkontroll.....	7
4.3.1	Gjeldende rett.....	7
4.3.2	SDCA artikkel XX nr.1 og nr. 2 Prosedyrer for tollbehandling.....	8
4.3.3	Tolletatens vurdering.....	8
4.3.4	SDCA artikkel XX nr. 3 Særlig om tollkontroll av offisiell amerikansk informasjon....	8
4.3.5	Tolletatens vurdering.....	9
5	Endringer i merverdiavgiftsforskriften	9
5.1	Innledning.....	9
5.2	Merverdiavgiftsforskriften kapittel 6 – fritak for merverdiavgift	9
5.2.1	Gjeldende rett.....	9
5.2.2	SDCA artikkel XXI nr. 1 Militære velferdstjenester.....	10
5.2.3	Skattedirektoratets vurdering.....	10
5.3	Merverdiavgiftsforskriften kapittel 10 – refusjon av merverdiavgift.....	10
5.3.1	Gjeldende rett.....	10
5.3.2	SDCA artikkel XVI nr. 1 og 2 Avgiftsfritak for offisielle anskaffelser	11
5.3.3	Skattedirektoratets vurdering.....	11
5.3.4	SDCA artikkel XVII nr. 1 Personlige skatte- og avgiftsfritak.....	12
5.3.5	Skattedirektoratets vurdering.....	12
5.3.6	SDCA artikkel XIX Import og eksport til personlig bruk.....	12
5.3.7	Skattedirektoratets vurdering.....	13
6	Økonomiske og administrative konsekvenser	13
7	Forslag til forskriftsendringer	13

1 Innledning

På vegne av Finansdepartementet, sender Tolldirektoratet i samarbeid med Skattedirektoratet på høring forslag til endringer i forskrift 17. desember 2008 nr. 1502 til lov om toll og vareførsel (tollforskriften) og forskrift til merverdiavgiftsloven 15. desember 2009 nr. 1540 (merverdiavgiftsforskriften) for å gjennomføre de deler av tilleggsavtale om forsvarssamarbeid mellom Norge og USA av 16. april 2021 (SDCA) i norsk rett som gjelder toll og merverdiavgift.

Tolldirektoratet og Skattedirektoratet har etter oppdrag fra Finansdepartementet vurdert behovet for de deler av avtalen som knytter seg til endringer i tollforskriften og merverdiavgiftsforskriften. Endringsbehovet i tollforskriften knytter seg til artikkel XVIII «Import og eksport til offisiell bruk», artikkel XIX «Import og eksport til personlig bruk» og artikkel XX «Prosedyrer for tollbehandling». Behovet for endring i merverdiavgiftsforskriften knytter seg til artikkel XVI «Avgiftsfritak for offisielle anskaffelser», artikkel XVII nr. 1 «Personlige skatte- og avgiftsfritak», artikkel XIX «Import og eksport til personlig bruk» og artikkel XXI nr. 1 «Militære velferdstjenester».

SDCA vil bli gjennomført i norsk rett ved en gjennomføringslov. Forsvarsdepartementet fremmet i april 2022 en lovproposisjon (Prop. 89 L (2021 – 2022) med forslag til lov om gjennomføring av tilleggsavtale mellom Norge og USA om forsvarssamarbeid av 16. april 2021 (forsvarssamarbeidsloven) mv.¹ Ikrafttredelse av forskriftsendringene settes til den dato gjennomføringsloven trer i kraft.

2 Bakgrunn

Norge undertegnet 16. april 2021 en folkerettslig bindende tilleggsavtale om forsvarssamarbeid mellom Norge og USA («Supplementary Defense Cooperation Agreement» (SDCA)). Tilleggsavtalen etablerer et oppdatert rammeverk for amerikansk militær tilstedeværelse på norsk territorium. Avtalen kommer i tillegg til bilaterale avtaler med USA fra 1950-tallet og fremover, samt NATOs troppestatusavtale fra 1951, kalt NATO SOFA (statusavtalen)² De eldre avtalene skal fortsette å ha virkning. SDCA fastsetter vilkår for amerikansk militær aktivitet i Norge i sin alminnelighet. SDCA går på flere punkter lenger enn hva som følger av Norges gjeldende avtaleforpliktelser ved å blant annet utvide personkretsen som har rett på fritak.

Behovet for endringer i offentligrettslig regelverk er beskrevet nærmere i høringsnotat fra Forsvarsdepartementet av 8. september 2021 om forsvarssamarbeidsloven.³

¹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-89-l-20212022/id2907744/?q=proposisjon%20SDCA>

² <https://lovdata.no/dokument/TRAKTAT/traktat/1995-06-19-2>

³ [horingsnotat-sdca-i-pdf.pdf \(regjeringen.no\)](#)

SDCA gir fritak med tilknytning til skatte-, avgifts- og tollfritakene, blant annet for rapporterings- og registreringsplikter. Avtalen innebærer en utvidelse av eksisterende fritak på flere områder. SDCA gir også regler som gir unntak fra regelen om at det påløper toll- og avgifter for videreselgeren, dvs. i dette tilfelle medlemmer av amerikanske styrker, medfølgende og amerikanske kontraktører, ved videresalg i Norge av tollfrie varer. Avtalen fastlegger at det er sluttmottakeren, dvs. den varen selges til som er ansvarlig for å betale toll- og avgifter.

Endringsbehovet knyttet til områdene vareførsel, toll og merverdiavgift er nærmere beskrevet i punkt 4.9.7 - 4.9.11 i Forsvarsdepartementets høringsnotat (se fotnote 3). Innenfor de nevnte områdene om toll- og avgifter er det pekt på behov for forskriftsendringer, og at Finansdepartementet vil komme tilbake til hvordan de nødvendige forskriftsendringene skal utformes.

Når det kommer til særavgifter, viser vi til omtalen i punkt 4.10.2 i Forsvarsdepartementets høringsnotat. Det fremgår der at det ikke er nødvendig å gjennomføre endringer i særavgiftsregelverket for å gjennomføre SDCA, idet særavgiftsfritakene praktiseres i tråd med den til enhver tid gjeldende folkeretten. Det legges derfor ikke opp til endring i særavgiftsreglene.

3 Personkretsen som omfattes av SDCA

Tilleggsavtalen (SDCA) gir fritak for skatter, avgifter og toll for den amerikanske styrken, styrkens medlemmer, deres medfølgende og kontraktører. Personkretsen som omfattes av SDCA defineres i avtalen artikkel II. Nedenfor følger en beskrivelse av personkretsen som følger av avtalen.

Amerikanske styrker

Det fastlegges i SDCA artikkel II nr. 1 at «amerikanske styrker» er enheten bestående både av det militære og det sivile elementet, samt all eiendom, alt utstyr og materiell som det amerikanske forsvaret har i Norge. Begrepet «amerikanske styrker» er definert videre enn begrepet «styrker», slik det følger av artikkel I bokstav a) i statusavtalen fra 1951⁴.

Sivilt element

Det fremgår av SDCA artikkel II nr. 3 at «*med unntak av det som er fastsatt i artikkel XV i denne avtalen, forstås «sivilt element» slik det er fastsatt i artikkel I nr. 1 bokstav b) i NATO SOFA⁵, og omfatter også a) arbeidstakere hos ikke-norske, ikke-kommersielle organisasjoner som er amerikanske statsborgere eller til vanlig bosatt på amerikansk territorium, og som til vanlig ikke er bosatt på norsk territorium, og som, utelukkende for å bidra til de amerikanske styrkenes velferd,*

⁴ I statusavtalen defineres «styrke» som «... personell tilhørende en kontraherende parts land-, sjø- eller luftstridskrefter når det i tjenesteøyemed oppholder seg på en annen kontraherende parts territorium innen det nordatlantiske område ...»

⁵ I [statusavtalen](#) defineres «sivile element» som «... det sivile personell som ledsager styrken til en kontraherende part og er ansatt av denne kontraherende parts militære tjenestegrener og hverken er statsløse eller borgere av en stat som ikke er part i den nordatlantiske traktat, og heller ikke er borgere av eller har fast opphold i den stat hvor styrken befinner seg».

moral eller opplæring, ledsager nevnte styrker på norsk territorium, og b) medfølgende som er arbeidstakere hos amerikanske styrker, herunder for de militære tjenesteaktivitetene beskrevet i denne avtalens artikkel XXI og XXII, og hos de ikke-kommersielle organisasjonene nevnt i dette nummer».

Medfølgende

Det fremgår av SDCA artikkel II nr. 6 at «medfølgende» forstås slik det er fastsatt i artikkel I nr. 1 bokstav c) i statusavtalen⁶. I tillegg vil begrepet også omfatte «*et familiemedlem til et medlem av styrken eller det sivile elementet som a) av økonomiske, juridiske eller helsemessige årsaker er avhengig og underholdt av nevnte medlem, b) deler bolig med nevnte medlem, og c) befinner seg på norsk territorium etter samtykke fra de amerikanske forsvarsmyndighetene*».

Kontraktører

«Amerikanske kontraktører» er et nytt begrep og er definert i SDCA artikkel II nr. 4 som «*rettssubjekter som verken er stiftet eller til vanlig hjemmehørende i Norge i henhold til norsk lov, herunder deres arbeidstakere som verken er norske statsborgere eller til vanlig bosatt i Norge, og enkeltpersoner som verken er norske statsborgere eller til vanlig bosatt på norsk territorium, når disse rettssubjektene eller enkeltpersonene er til stede på norsk territorium i henhold til en kontrakt eller underkontrakt med det amerikanske forsvarsdepartementet for å levere varer og tjenester i forbindelse med aktiviteter i henhold til denne avtalen*». Det følger av definisjonen i artikkel II nr. 4 at «amerikanske kontraktører» ikke nødvendigvis vil være amerikanske statsborgere, men kan være borgere av andre land.

Begrepet «Norske kontraktører» er nytt, og er definert i SDCA artikkel II nr. 5 som «*rettssubjekter som er stiftet eller til vanlig hjemmehørende på norsk territorium i henhold til norsk lov, herunder deres arbeidstakere, arbeidstakere hos amerikanske kontraktører som er norske statsborgere eller til vanlig bosatt på norsk territorium, og enkeltpersoner som er norske statsborgere eller til vanlig bosatt på norsk territorium, når disse rettssubjektene eller enkeltpersonene er til stede på norsk territorium i henhold til en kontrakt eller underkontrakt med det amerikanske forsvarsdepartementet for å levere varer og tjenester i forbindelse med aktiviteter i henhold til denne avtalen.*»

4 Endringer i tollforskriften

4.1 Innledning

I det følgende redegjøres nærmere for gjeldende rett på de områder avtalen berører, hvilke endringsbehov som avtalen innebærer, samt Tolletatens forslag til endringer i gjeldende regelverk.

⁶ I [statusavtalen](#) artikkel I nr. 1 bokstav c) defineres «påfølgende» som «... ektefelle til et medlem av styrken eller det sivile element eller vedkommendes barn, som underholdes av ham».

I punkt 4.2 redegjøres for endringer i tollforskriften § 5-3-5 knyttet til avtalens vilkår om innførsel og utførsel til offisiell og personlig bruk. I punkt 4.3 redegjøres for endringer som gjelder kontroll med inn- og utførsel av varer omfattet av SDCA og offisiell amerikansk informasjon.

4.2 Endringer i tollforskriften kapittel 5 - tollfritak

4.2.1 Gjeldende rett

Det følger av tolloven § 2-1 annet ledd bokstav b at for vare som fortolles oppstår tollskyld når vilkårene for tollfritak ikke lenger er oppfylt. Tollskyldner ved fortollet vare er nærmere definert i tolloven § 2-2. Etter hovedregelen vil den deklarete mottakeren av varen være tollskyldner for vare som fortolles. Ifølge tolloven § 5-3 annet ledd gjelder tollfritak bare når varen benyttes av berettiget bruker, og den ikke overdras til andre. Tollforskriften § 5-3-1 fastlegger at det skal betales toll dersom vare som er innført tollfritt etter tolloven § 5-3 videreselges i Norge.

Tollforskriften § 5-3-5 første ledd gir tollfritak til utenlandske NATO-styrker, samt styrker fra andre land som deltar i Partnerskap for fred. Disse styrkene kan etter bestemmelsen «... i forbindelse med transitt, øving og annen aktivitet godkjent av norsk militær myndighet tollfritt innføre styrkenes motorvogner, utstyr og en rimelig mengde proviant, materiell og andre varer, så lenge disse utelukkende skal brukes av styrkene. Det gis tilsvarende tollfritak ved styrkenes kjøp av ufortollete varer i Norge.».

Unntak fra plikten til å svare toll følger videre av tollforskriften § 5-3-5 andre til femte ledd. Bestemmelsen fastlegger at «NATOs hovedkvarter kan tollfritt innføre vare, herunder motorvogner, bestemt for organisasjonens bruk. Hovedkvarteret kan videre tollfritt innføre vare for salg på serveringssteder, vareutsalg og dagligvareforretninger tilknyttet hovedkvarteret. Varene i vareutsalg og dagligvareforretninger kan bare selges til

- a. utenlandsk personale ved hovedkvarteret og medlemmer av personalets familie (berettiget personell)
- b. medlemmer av styrkene nevnt i første ledd

I bestemmelsens tredje ledd fastlegges at «Hovedkvarteret kan tollfritt innføre vare på vegne av berettiget personell. Berettiget personell kan selv tollfritt innføre vare som sendes, dersom sendingens verdi er under 1500 kr».

Det følger av fjerde ledd b at «Berettiget personell kan selv tollfritt innføre gave til personlig bruk dersom varen sendes gjennom postvesenet.».

Endelig følger det av § 5-3-5 femte ledd at «Medlemmer av styrke som nevnt i første ledd og berettiget personell kan tollfritt innføre motorvogner til personlig bruk i forbindelse med flytting til Norge. Berettiget personell kan i tillegg tollfritt innføre én campingvogn eller tilhenger og én fritidsbåt mens personellet oppholder seg i Norge».

Tollforskriften §§ 5-1-10 og 5-1-11, jf. tolloven § 5-1 første ledd bokstav c, har generelle bestemmelser om tollfritak for flyttegods som kommer til anvendelse også for medlemmer av den amerikanske styrken, deres medfølgende og utenlandske kontraktører. Bestemmelsene gir på nærmere vilkår rett til å innføre innbo mv. og fartøy tollfritt. Grunnvilkår for tollfri innførsel for slikt

flyttegods etter §§ 5-1-10 og 5-1-11 er at varene må ha vært eiet eller besittet og brukt i utlandet av den som innfører varen, at den som innfører varen må ha oppholdt seg sammenhengende i utlandet i en viss periode, og at innførselen skjer innen nærmere angitte frister etter flytting til Norge.

Ved innførsel av varer angitt i tolloven §§ 5-1 og 5-3 gis det også fritak for merverdiavgift etter merverdiavgiftsloven § 7-2 første ledd. Følgelig skal det ikke beregnes merverdiavgift ved innførsel av vare som angitt i tollforskriften § 5-3-5 og §§ 5-1-10 og 5-1-11.

4.2.2 SDCA artikkel XVIII Import og eksport til offisiell bruk

SDCA artikkel XVIII nr. 1 gir fritak for toll og avgifter ved innførsel av varer, materiell, forsyninger, utstyr mv. til offisiell bruk for amerikanske styrker, slik de tte er definert i SDCA artikkel II nr. 1. Se punkt 3 over hvor avtalens definisjon av personkretsen er omtalt.

Fritakene gjelder anskaffelser til direkte bruk for den amerikanske styrken, anskaffelser som skal benyttes ved utførelsen av en avtale med eller på vegne av den amerikanske styrken, samt anskaffelser som skal inkorporeres i produkter eller anlegg som brukes av den amerikanske styrken. SDCA artikkel XVIII nr. 3 presiserer at når varer, materiell, forsyninger, utstyr og annen eiendom importeres av amerikanske kontraktører eller norske kontraktører i henhold til bestemmelsene i denne artikkelen, skal amerikanske styrker kreve at de nevnte kontraktørene bruker disse gjenstandene utelukkende for å oppfylle kontrakter med de amerikanske styrkene.

4.2.3 Tolletatens vurdering

SDCA artikkel XVIII nr. 1 innebærer fritak for toll og avgifter ved innførsel til offisielt bruk av amerikanske styrker og kontraktører. Artikkelen utvider eksisterende tollfritak ved å inkludere kontraktører som oppfyller kontrakter med de amerikanske styrkene. Bestemmelsen må sees i sammenheng med den utvidede definisjon av begrepet «amerikanske styrker» som er beskrevet i punkt 3 ovenfor. I tillegg til den utvidede personkretsen innebærer avtalen at også varer som inngår i bygninger og anlegg som brukes av amerikanske styrker vil omfattes av tollfritak.

Tolletaten foreslår et nytt sjette ledd i tollforskriften § 5-3-5 som gjennomfører ovennevnte bestemmelse.

4.2.4 SDCA artikkel XIX nr.1 Import og eksport til personlig bruk

SDCA artikkel XIX nr. 1 gir fritak for toll og avgifter ved innførsel av personlige effekter, møbler, private motorvogner og andre varer til personlig bruk for medlemmer av den amerikanske styrken, deres medfølgende og utenlandske kontraktører.

Fritakene gjelder ikke bare for varer som de nevnte personene allerede eier, men også for varer som sendes som gave eller som ledd i oppfyllelsen av avtaler med personer som ikke er bosatt i Norge, for eksempel gjennom kjøp.

Se punkt 3 over hvor avtalens definisjon av personkretsen er omtalt.

4.2.5 Tolletatens vurdering

SDCA artikkel XIX nr. 1 utvider gjeldende fritak ved at personkretsen nå også omfatter medfølgende og utenlandske kontraktører. Videre innebærer bestemmelsen en materiell utvidelse ved at også

varer som leveres etter avtale med fysiske eller juridiske personer i utlandet, omfattes av fritaket. Fritaket går dermed lengre enn fritakene i tollforskriften § 5-3-5 og §§ 5-1-10 og 5-1-11.

På denne bakgrunn foreslår Tolletaten et nytt syvende ledd i tollforskriften § 5-3-5.

4.2.6 SDCA artikkel XIX nr. 2 Særlig om videresalg av varer i Norge

SDCA artikkel XIX nr. 2 fastlegger at der en vare som anskaffes toll- og avgiftsfritt etter artikkel XIX nr. 1 videreselges, så skal kjøperen være ansvarlig for å betale eventuell toll og avgifter som utløses som følge av videresalg til en person som ikke har rett til å tollfritt importere slike varer.

4.2.7 Tolletatens vurdering

SDCA artikkel XIX nr. 2 fastlegger at kjøperen er ansvarlig for å betale eventuell toll og avgifter som utløses som følge av videresalget i Norge. Formålet med bestemmelsen er å frita selgeren for ansvaret for toll og avgifter ved videresalget.

Finansdepartementet har avklart at artikkel XIX nr. 2 bør gjennomføres i tollregelverket ved at selgeren fritas for ansvaret for toll og avgifter ved et videresalg, uten å pålegge et objektivt ansvar for kjøperen. Det vises videre til at det er behov for å unngå at speditøren pålegges et utilsiktet ansvar, ved at speditørens tollskyldneransvar aktualiseres ved videresalget.

På denne bakgrunn foreslår Tolletaten at tollforskriften § 5-3-1 endres ved å vedta et nytt annet punktum. Den nye regelen fastlegger at plikten til å betale toll ved et videresalg ikke gjelder for varer som er innført tollfritt etter nytt syvende ledd i tollforskriften § 5-3-5. Bestemmelsen får virkning også for merverdiavgift gjennom henvisningen i merverdiavgiftsloven § 7-2 første ledd, og for særavgifter gjennom henvisningen i særavgiftsforskriften § 4-9-1 første ledd.

Effekten av den endringen det legges opp til, er at det vil oppstå et tomrom i videresalgstilfellet da det ikke vil være hjemmel for toll- og avgiftsplikt i disse tilfellene. Av hensyn til fremdriften i prosessen, samt at omfanget av videresalgstilfeller forventes å være beskjedent, antas det at det er akseptabelt med en slik regulering av videresalget inntil videre. Departementet vil på sikt vurdere nærmere om dette bør reguleres.

4.3 Endringer i tollforskriften kapittel 13 - tollkontroll

4.3.1 Gjeldende rett

Tollforskriften § 13-1-2 «Diplomatiske og konsulære representanter mv.» første og annet ledd fastlegger begrensninger i tollmyndighetenes adgang til kontroll for bestemte persongrupper i samsvar med Norges internasjonale forpliktelser. Bestemmelsens tredje ledd fastlegger at personlig bagasje som tilhører blant annet utenlandske NATO- eller Partnerskap for fred- styrker, personale ved NATOs hovedkvarter samt personer som på annen måte representerer NATO i Norge, ikke kan kontrolleres med mindre det foreligger skjellig grunn til mistanke om at bagasjen inneholder gjenstander som personen ikke fritt kan bringe til Norge etter § 5-3-2, eller gjenstander som er avhengig av tillatelse fra andre myndigheter. Bestemmelsen fastsetter i 3. ledd siste punktum at dersom det foretas kontroll, har bagasjens eier rett til å være til stede.

Tollforskriften § 13-3-1 regulerer praktiske tiltak som kan treffes ved kontroll av varer som føres inn i eller ut av tollområdet. Bestemmelsens annet ledd gjennomfører Norges internasjonale forpliktelser med hensyn til kurerpost, og innebærer et unntak fra tollmyndighetenes kontrolladgang av brev, pakker og annen korrespondanse for kurerpost til fremmede staters utenriksstasjoner i Norge, FN og FNs særorganisasjoner. Slik kontroll er avhengig av samtykke fra Utenriksdepartementet.

4.3.2 SDCA artikkel XX nr.1 og nr. 2 Prosedyrer for tollbehandling

Gjennomføring av kontroll ved inn- og utførsel av varer er nærmere regulert i SDCA-avtalen artikkel XX. Det fremgår av artikkel XX nr. 1 at Norge skal treffe alle hensiktsmessige tiltak for å sikre en enkel og rask tollbehandling av importerte og eksporterte varer beskrevet i avtalen. Videre presiseres det at kontroll skal gjennomføres så raskt som mulig. Artikkel XX nr. 2 fastsetter at kontroll skal gjennomføres i samsvar med prosedyrer som er gjensidig avtalt mellom norske myndigheter og amerikanske styrker. Bestemmelsen viderefører NATO SOFA artikkel 13 (1) som lyder: *«In order to prevent offences against customs and fiscal laws regulations, the authorities of the receiving and of the sending States shall assist each other in the conduct of enquiries and the collection of evidence».*

Videre reguleres kontroll av gjenstander som den amerikanske styrken og deres medfølgende inn- og utfører til personlig bruk. Det fremgår av artikkel XX nr. 2 at *«enhver tollkontroll norske tollmyndigheter utfører på innkommende eller utgående personlige eiendeler tilhørende medlemmer av de amerikanske styrkene eller medfølgende, skal gjennomføres når eiendelene leveres til eller hentes fra personens bosted eller i samsvar med omforente prosedyrer».*

Se punkt 3 over hvor avtalens definisjon av personkretsen er omtalt.

4.3.3 Tolletatens vurdering

Tolletaten kontrollerer vareførselen i forbindelse med at varene inn- eller utføres, ved passering av grensen der Tolletaten er stasjonert, på laste- og losseplasser, ved tilbydere av posttjenesters sorteringsterminaler og andre fastlagte steder. Kontrolladgangen er avgrenset mot kontroll i private hjem, jf. tolloven kapittel 13.

Artikkel XX nr. 2 begrenser Tolletatens muligheter til å kontrollere varer til personlig bruk tilhørende medlemmer av de amerikanske styrkene eller medfølgende, og fastlegger at slik kontroll skal gjennomføres når varene leveres til eller hentes fra de aktuelle personers bopel. Siden tolloven avgrenser mot kontroll i private hjem, innebærer dette fare for at Tolletatens kontrollmuligheter blir avskåret. Det åpnes imidlertid i artikkel XX nr. 2. for at tollkontroll skal kunne skje i samsvar med omforente prosedyrer, noe som ikke er nærmere regulert i dagens forskrift. Det forutsettes derfor at det i forhandlinger mellom Norge og USA fastlegges praktiske løsninger for tollkontroll, for at det kan velges løsninger som ikke avviker vesentlig fra dagens modell.

For å sikre at avtalen gjennomføres foreslår Tolletaten at forskriften endres slik at det tas inn et nytt fjerde ledd i tollforskriften § 13-1-2 som regulerer kontroll av personer som omfattes av SDCA. Se punkt 3 over om avtalens definisjon av personkretsen.

4.3.4 SDCA artikkel XX nr. 3 Særlig om tollkontroll av offisiell amerikansk informasjon

SDCA artikkel XX nr. 3 fastsetter at *offisiell amerikansk informasjon* ikke skal være gjenstand for kontroll ved inn- og utførsel til og fra Norge. Det følger videre av artikkelen at slik informasjon skal

være behørig merket og godkjent som informasjon av ansvarlige amerikanske forsvarsmyndigheter. *Offisiell amerikansk informasjon* er nærmere definert i artikkel II nr. 9 som «informasjon som eies av eller er produsert for eller av USA, eller som er underlagt amerikansk kontroll».

4.3.5 Tolletatens vurdering

Offisiell amerikansk informasjon er å forstå som de fysiske informasjonsbærere som benyttes ved inn- og utførsel. Unntaket i SDCA-avtalen er mer generelt enn det som er regulert i gjeldende regelverk og statusavtalen artikkel XI, punkt 3. Bestemmelsen i SDCA-avtalen gjelder offisiell informasjon uten å definere formatet, mens unntaket i tollforskriften og statusavtalen gjelder henholdsvis kurerpost og offisielle dokumenter. Dette betyr at gjeldende forskrift er begrenset til bestemte typer dokumenter. Videre spesifiserer SDCA-avtalen at offisiell informasjonen skal være behørig merket og godkjent som informasjon av ansvarlige amerikanske forsvarsmyndigheter, men det fremgår ikke hvordan informasjonen skal inn- og utføres til og fra Norge, for eksempel om det skal brukes kurerpost.

Tolletaten foreslår at det fastsettes et nytt tredje ledd i tollforskriften § 13-3-1 som gir unntak for kontroll av sendinger med offisiell amerikansk informasjon, uten at det er begrensninger knyttet til hvilket format som benyttes. Gjeldende tredje ledd blir nytt fjerde ledd.

5 Endringer i merverdiavgiftsforskriften

5.1 Innledning

I det følgende redegjøres for gjeldende rett på de områder avtalen berører, hvilke endringsbehov som avtalen innebærer samt Skattedirektoratets forslag til endringer i gjeldende regelverk.

I punkt 5.2 redegjøres for forslag endringer i merverdiavgiftsforskriften § 6-13-1 som gjelder militære velferdstjenester. I punkt 5.3 redegjøres for endringer i merverdiavgiftsforskriften § 10-3-1 som gjelder avgiftsfritak for offisielle anskaffelser og personlige avgiftsfritak, samt nytt syvende ledd i § 10-3-2.

5.2 Merverdiavgiftsforskriften kapittel 6 – fritak for merverdiavgift

5.2.1 Gjeldende rett

Etter merverdiavgiftsloven med forskrifter er det gitt en rekke fritak for merverdiavgift for offisielle anskaffelser til den amerikanske styrken. Bestemmelsene om fritak er dels eksklusive for den amerikanske styrken og dens medlemmer, og dels generelle for land tilsluttet NATO og medlemmer av deres styrker mv. Enkelte av fritakene er såkalte direkte fritak, det vil si at det ikke blir beregnet merverdiavgift ved kjøpet, jf. § 6-13. Andre bestemmelser er gjennomført ved etterfølgende refusjon av betalt merverdiavgift, jf. § 10-3.

Etter merverdiavgiftsforskriften §§ 6-13-1 til 6-13-5 er det gitt merverdiavgiftsfritak for omsetning av varer og tjenester til militære enheter fra USA som oppholder seg permanent i Norge, samt omsetning av varer fra denne militære enheten til personell ved denne, omsetning av varer og

tjenester fra kantiner, klubber, foreninger, restauranter og barer på NATO-hovedkvarter til personell og offisielle gjester dersom omsetning er knyttet til NATOs virksomhet, omsetning av varer fra utsalgssted på NATO-hovedkvarter til utenlandske NATO-personell, bryggeriers omsetning av rimelige mengder øl til utenlandske NATO-styrker på øvelse, omsetning av varer og tjenester i forbindelse med utenlandske NATO-styrkers forhåndslagring av militært utstyr i Norge, og omsetning av drivstoff og smøremidler til militære luftfartøy fra land tilsluttet NATO eller Partnerskap for fred. Det siste fritaket gjelder kun utenlandske luftfartøyer.

5.2.2 SDCA artikkel XXI nr. 1 Militære velferdstjenester

Artikkel XXI nr. 1 fastslår at den amerikanske styrken kan tilby militære velferdstjenester (vareutsalg, dagligvare, messer mv.) til medlemmer av styrken, medfølgende og andre kategorier av autorisert personell. Amerikanske forsvarsmyndigheter kan drive velferdstjenestene selv eller inngå avtale med andre organisasjoner om driften. Aktivitetene skal betjenes og drives utelukkende i henhold til amerikanske regler, men med full respekt for norske lover og forskrifter.

Videre kan den amerikanske styrken inngå avtaler med finansinstitusjoner om å tilby banktjenester og andre finansielle tjenester til styrken, medfølgende og kontraktører, jf. artikkel XXI nr. 2. For virksomhet og organisasjoner nevnt i nr. 1 og nr. 2 skal det innrømmes de samme skatte- og tollfritakene som for den amerikanske styrken, og de skal ikke være pålagt å innkreve eller betale skatt eller andre avgifter for aktiviteter som er tilknyttet driften jf. artikkel XXI nr. 3.

5.2.3 Skattedirektoratets vurdering

Vi legger til grunn at omsetningen til organisasjonene, institusjonene og virksomheten nevnt i SDCA artikkel XXI nr. 1 og 2 vil være omfattet av fritakene for kontraktører nevnt under punkt 4.2.3 og 5.3.3, konkret gjennom nytt sjette ledd i tollforskriften § 5-3-5 og endringen av merverdiavgiftsforskriften § 10-3-1 første ledd bokstav c. Omsetningen fra finansinstitusjonene nevnt i nr. 2 vil være unntatt merverdiavgift etter merverdiavgiftsloven § 3-6. For omsetningen fra eventuelle vareutsalg, dagligvareforretninger mv. nevnt i nr. 1, må det derimot etableres et fritak.

I tråd med bestemmelsen i artikkel XXI nr. 1, lest i sammenheng med bestemmelsen i nr. 4 som sier at «*Amerikanske styrker skal treffe nødvendige tiltak for å hindre at varer og eiendeler som er importert til eller anskaffet på norsk territorium av virksomhetene eller organisasjonene nevnt i nr. 1 og 2 i denne artikkelen, selges til personer som ikke har tillatelse til å handle med de nevnte virksomhetene eller organisasjonene*», oppstilles et vilkår for fritak om at virksomheten bare har omsetning til medlemmer av amerikanske styrker, medfølgende og andre kategorier av autorisert personell som partene er blitt enige om.

Skattedirektoratet foreslår at det fastsettes et nytt tredje ledd i merverdiavgiftsforskriften § 6-13-1.

5.3 Merverdiavgiftsforskriften kapittel 10 – refusjon av merverdiavgift

5.3.1 Gjeldende rett

Som nevnt i punkt 5.2.1 er det etter merverdiavgiftsregelverket gitt en rekke fritak for merverdiavgift for offisielle anskaffelser til den amerikanske styrken. Enkelte av fritakene er såkalte direkte fritak, andre bestemmelser er gjennomført ved etterfølgende refusjon av betalt merverdiavgift.

Adgangen til å gi refusjon av merverdiavgift er hjemlet i merverdiavgiftsloven § 10-3 og omfanget av refusjonen fremkommer av forskriftens § 10-3-1. Det gis refusjon av inngående merverdiavgift ved kjøp av varer og tjenester til offisiell bruk ved NATO-hovedkvarteret og NATOs internasjonale stab og dets organisasjon, jf. § 10-3-1 bokstav a og b. Etter bokstav c refunderes inngående merverdiavgift ved kjøp av varer og tjenester til bruk for styrker fra USA på øvelse i Norge.

5.3.2 SDCA artikkel XVI nr. 1 og 2 Avgiftsfritak for offisielle anskaffelser

Artikkel XVI fastsetter regler om avgiftsfritak for offisielle anskaffelser til bruk for den amerikanske styrken. Artikkel XVI nr. 1 gir fritak for avgifter ved anskaffelser av varer, materiell, forsyninger, tjenester, utstyr mv. til offisiell bruk for den amerikanske styrken. Fritakene gjelder anskaffelser til direkte bruk for den amerikanske styrken, og anskaffelser som skal forbrukes for å oppfylle en kontrakt med eller på vegne av den amerikanske styrken. Det innebærer at fritaket omfatter kontraktørers anskaffelser. I tillegg gjelder fritakene anskaffelser som skal inkorporeres i produkter eller anlegg som brukes av den amerikanske styrken.

I artikkel XVI nr. 2 er det prinsipielt lagt opp til at fritak skal gis på kjøpstidspunktet, under forutsetning av at det fremvises en erklæring som viser at anskaffelsen er til den amerikanske styrken. Der det ikke fremvises en slik erklæring, eller der selgeren ikke er i stand til å gi fritak på kjøpstidspunktet, skal fritaket gis gjennom refusjon. Refusjon skal gis innen 30 dager etter at det fremmes krav om det.

5.3.3 Skattedirektoratets vurdering

Artikkel XVI omfatter kontraktørers anskaffelser som forbrukes for å oppfylle en kontrakt med eller på vegne av den amerikanske styrken. Bestemmelsen innebærer en utvidelse av eksisterende avgiftsfritak ved at fritaket omfatter kontraktørers anskaffelser, da slike anskaffelser ikke omfattes av gjeldende merverdiavgiftsfritak.

Vi foreslår at fritaket gjennomføres som en refusjonsordning. Dette for å unngå administrative byrder og kostnader på selgere av varer mv. til kontraktørene. Videre vil etterfølgende refusjon minske faren for misbruk.

Det finnes allerede en ordning for refusjon av merverdiavgift ved kjøp av varer og tjenester til offisiell bruk for NATO og til bruk for styrker fra USA på øvelse i merverdiavgiftsområdet, jf. merverdiavgiftsforskriften § 10-3-1 første ledd bokstav a til c. Direktoratet foreslår å endre dagens forskriftsbestemmelse § 10-3-1 første ledd bokstav c, slik at dagens fritak utvides til også å innbefatte fritak for offisielle anskaffelser etter artikkel XVI.

I merverdiavgiftsforskriften § 10-3-2 er det gitt nærmere regler om søknad om refusjon, registrerings- og dokumentasjonsplikt mv. Artikkel XVI nr. 2 oppstiller frist til å innvilge refusjon innen tretti (30) dager etter at anmodningen er mottatt. Denne fristen vil etter forslaget fremkomme av forskriftens § 10-3-2.

Skattedirektoratet foreslår å endre merverdiavgiftsforskriften § 10-3-1 første ledd bokstav c. Videre foreslås det et nytt syvende ledd i § 10-3-2.

5.3.4 SDCA artikkel XVII nr. 1 Personlige skatte- og avgiftsfritak

Artikkel XVII nr. 1 fastsetter regler om avgiftsfritak ved anskaffelser mv. av løsøre gjenstander til personlig bruk for medlemmer av den amerikanske styrken og deres medfølgende.

Etter artikkel II nr. 6 skal begrepet «medfølgende» ha samme innhold som etter NATO SOFA artikkel I nummer 1 bokstav c, dvs. ektefelle eller barn til et medlem av styrken eller et sivilt element. I tillegg omfattes familiemedlemmer til et medlem av styrken og et sivilt element som forsørgeres av medlemmet eller det sivile elementet. Se punkt 3 over hvor avtalens definisjon av personkretsen er omtalt.

Artikkel XVII nr. 1 innebærer en utvidelse av eksisterende fritak ved at personkretsen utvides til også å gjelde medfølgende. Videre innebærer bestemmelsen en materiell utvidelse ved at den omfatter løsøre gjenstander generelt.

5.3.5 Skattedirektoratets vurdering

SDCA artikkel XVII nr. 1 som gir fritak ved kjøp av løsøre gjenstander generelt til personlig bruk, innebærer en ikke ubetydelig materiell utvidelse av eksisterende fritak. Fritaket vil ligne på det generelle fritaket som er gitt for personalet og deres familie ved USAs ambassade i Norge, som omhandler omsetning av varer, likevel slik at fritaket etter artikkel XVII nr. 1 er begrenset til løsøre gjenstander.

Skattedirektoratet foreslår et nytt tredje ledd i merverdiavgiftsforskriften § 10-3-1.

5.3.6 SDCA artikkel XIX Import og eksport til personlig bruk

SDCA artikkel XIX nr. 1 gir fritak for toll og avgifter ved innførsel av personlige effekter, møbler, private motorvogner og andre varer til personlig bruk for medlemmer av den amerikanske styrken, deres medfølgende og utenlandske kontraktører. Artikkel XIX nr. 1 innfører fritak som ikke bare gjelder for varer som de berettigede personene allerede eier, men også for varer som sendes som gave eller som ledd i oppfyllelsen av avtaler med personer, som ikke er bosatt i Norge.

«Personer» i avtalens artikkel XIX nr. 1 annet punktum omfatter også juridiske personer. Dette betyr toll- og avgiftsfritak ved innførsel av varer til personlig bruk både ved kjøp av varer fra en juridisk eller en fysisk person som ikke er bosatt i Norge. I dagens regelverk er det en lignende bestemmelse i tollforskriften § 5-3-5 for NATO-personell i Norge, der det vises til at berettiget personell kan innføre vare som sendes avgiftsfritt, men med en beløpsbegrensning.

Fritakene i artikkel XIX går derfor lengre enn fritakene i tollforskriften § 5-3-5 og §§ 5-1-10 og 5-1-11. På denne bakgrunn foreslår Tolletaten et nytt syvende ledd i tollforskriften § 5-3-5, se ovenfor under punkt 4.2.5.

Fra 1. april 2020 ble innført et nytt system for beregning og betaling av merverdiavgift for en rekke varer, nærmere bestemte varer med verdi under 3 000 kroner som innføres til forbrukere i Norge. For slike varer skal den utenlandske tilbyderen registrere seg for merverdiavgift i Norge og oppkreve merverdiavgift ved salgstransaksjonen. Den utenlandske tilbyderen kan velge å registrere seg i en

forenklet registrerings- og rapporteringsordning (VOEC – VAT On E-Commerce). I og med at avgiften i disse tilfellene oppkreves ved salgstransaksjonen og innbetales av tilbyderen, skal det ikke beregnes merverdiavgift ved innførsel av varen. Det innebærer at et nytt syvende ledd i tollforskriften § 5-3-5 ikke vil fritta de aktuelle leveransene for merverdiavgift, idet den ne bestemmelsen bare gir fritak for merverdiavgift som beregnes ved innførsel av varen, jf. merverdiavgiftsloven § 7-2 første ledd.

5.3.7 Skattedirektoratets vurdering

Siden merverdiavgift på slike varer ikke blir belastet ved innførselen av varen, men innberettet via VOEC-ordningen, er det nødvendig med en bestemmelse som gir kjøperen rett på refusjon av den merverdiavgiften som tilbyderen har oppkrevet ved salgstransaksjonen.

På bakgrunn av dette foreslår vi et nytt fjerde ledd i merverdiavgiftsforskriften § 10-3-1.

6 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslagene til endringer i tollforskriften og merverdiavgiftsforskriften knytter seg til toll og avgiftsplikt ved innførsel av varer, og de økonomiske og administrative konsekvensene som vurderes i det følgende er begrenset til dette. Det legges til grunn at SDCA-avtalen vil ha økonomiske konsekvenser ved at den innebærer en utvidelse av allerede eksisterende skatte- og avgiftsfritak for amerikanske styrker, slik at disse også omfatter medfølgende personer og kontraktører. Det foreligger ikke sikkert grunnlag for å beregne de økonomiske konsekvensene av disse fritakene. Dette vil avhenge av omfanget av amerikansk tilstedeværelse og investeringer kommende år, som på nåværende tidspunkt ikke er avklart.

For Skatteetaten vil det kunne få administrative konsekvenser ved at antall søknader med vedlegg vil øke ved en utvidelse av personkretsen, samt krav om 30 dagers behandlingstid for noen type r søknader.

Hva gjelder forslagene knyttet til tollkontroll vil disse kunne innebære administrative konsekvenser for Tollestaten om kontroll må gjennomføres etter andre rutiner enn det som følger av dagens praksis.

7 Forslag til forskriftsendringer

I forskrift 17. desember 2008 nr. 1502 til lov om toll og vareførsel gjøres følgende endringer (endringer i kursiv):

I

§ 5-3-1 første ledd endres ved at det tas inn nytt annet punktum. Første ledd skal lyde:

Det skal betales toll dersom vare som er innført tollfritt etter tolloven § 5-3 videreselges i Norge.
Plikten til å betale toll ved et videresalg gjelder likevel ikke for varer som er innført tollfritt av

amerikanske styrker, medfølgende og utenlandske kontraktører etter tollforskriften § 5-3-5 syvende ledd.

§ 5-3-5 nytt sjette ledd skal lyde:

(6) Amerikanske styrker og kontraktører kan tollfritt innføre vare bestemt for styrkens bruk. Det samme gjelder vare som skal brukes ved utførelsen av en avtale med eller på vegne av amerikanske styrker, eller som skal inngå som del i produkter eller anlegg som brukes av styrkene.

§ 5-3-5 nytt syvende ledd skal lyde:

(7) Medlemmer av amerikanske styrker, medfølgende og utenlandske kontraktører kan tollfritt innføre vare til personlig bruk. Fritaket gjelder gaver, varer som vedkommende eier og varer som sendes etter avtale med en fysisk eller juridisk person som ikke er bosatt i Norge.

§ 13-1-2 nytt fjerde ledd skal lyde:

(4) Medlemmer av amerikanske styrker, medfølgende og kontraktører omfattet av tilleggsavtale om forsvarssamarbeid mellom Norge og USA av 16. april 2021 kontrolleres etter de regler som følger av tilleggsavtalen artikkel XX.

§ 13-3-1 nytt tredje ledd skal lyde:

(3) Sendinger med offisiell amerikansk informasjon omfattet av tilleggsavtale om forsvarssamarbeid mellom Norge og USA av 16. april 2021 artikkel XX kan ikke kontrolleres.

Gjeldende tredje ledd blir nytt fjerde ledd.

I forskrift 15. desember 2009 nr. 1540 til merverdiavgiftsloven gjøres følgende endringer (endringer i kursiv):

II

§ 6-13-1 nytt tredje ledd skal lyde:

Omsetning fra militære vareutsalg, dagligvareforretninger, andre utsalgssteder, militære messer, sentre for sosialt samvær og opplæring samt områder for fritidsaktiviteter, etablert av amerikanske styrker og som kun er til bruk for medlemmer av styrken, medfølgende og andre kategorier av autorisert personell, er fritatt for merverdiavgift. Dette gjelder både der amerikanske forsvarsmyndigheter selv driver og opprettholder de ovennevnte militære velferdstjenestene og der det er inngått avtale med andre om driften.

§ 10-3-1 første ledd bokstav c skal lyde:

c) offisielle anskaffelser til bruk for amerikanske styrker. Det samme gjelder varer og tjenester som skal brukes ved utførelsen av en avtale med eller på vegne av amerikanske styrker, eller som skal inngå som del i produkter eller anlegg som brukes av amerikanske styrker.

§ 10-3-1 nytt tredje ledd skal lyde:

(3) Det refunderes inngående merverdiavgift på løsøre gjenstander til personlig bruk for medlemmer av amerikanske styrker og medfølgende.

§ 10-3-1 nytt fjerde ledd skal lyde:

Det refunderes inngående merverdiavgift ved kjøp av varer som er omfattet av merverdiavgiftsloven § 3-1 annet ledd til personlig bruk for medlemmer av den amerikanske styrken, medfølgende og utenlandske kontraktører.

§ 10-3-2 nytt syvende ledd skal lyde:

Ved søknad om refusjon etter § 10-3-1 første ledd bokstav c) skal refusjon gis innen 30 dager etter søknaden er mottatt.

III

Endringene under I og II trer i fra det tidspunktet lov om gjennomføring av tilleggsavtale mellom Norge og USA om forsvarssamarbeid av 16. april 2021 (forsvarssamarbeidsloven) mv. trer i kraft